

УДК 2:27.772(477)

ЧЕРЕНКОВ МИХАЙЛО,*доктор філософських наук, професор Українського католицького університету*

ВИКЛИК РЕЛІГІЙНІЙ СВОБОДІ ТА ДУХОВНО-КОНФЕСІЙНОМУ ПЛЮРАЛІЗМУ УКРАЇНИ: ІДЕОЛОГІЯ ТА ТЕРОР "РУССКОГО МІРА"*

Стаття присвячена аналізу релігійних мотивів сепаратизму на Сході України. Як доводить автор, православний фундаменталізм є не менш агресивним, ніж так званий "ісламський", а "російська весна" не менш кривава, ніж "арабська". Оскільки цей різновид православ'я має державну підтримку і претендує на політичну роль, його можна назвати "політичним православ'ям". Більше того, віднедавна "політичне православ'я" проявило себе у формі "православного тероризму" на окупованих проросійськими сепаратистами українських територіях. Безсумнівно, що спостережувані переслідування людей і груп за релігійною ознакою є частиною послідовної політики "русского міра".

Ключові слова: релігія; Схід України; сепаратизм; православ'я; "русский мір".

Постановка проблеми і стан її вивчення. У подіях навколо України слід бачити єдність політичних і релігійних мотивів. Задовго до анексії Криму та неоголошеної війни на Донбасі було відкрито релігійний фронт. Аналітики, релігієзнавці та українські богослови (особливо в зв'язку з цим варто виокремити тексти Юрія Чорноморця та архимандрита Кирила (Говоруна) неодноразово звертали увагу на це, але, на превеликий жаль, ніхто з провідних українських і західних політиків не передбачив і не врахував зростаючої ролі агресивного московського православ'я в регіональній і глобальній політиці. Як показали події в Україні, православний фундаменталізм не менш агресивний, ніж ісламський, а "російська весна" не менш кривава, ніж арабська. Оскільки цей різновид православ'я має державну підтримку і претендує на політичну роль, його можна назвати "політичним православ'ям". Більше того, віднедавна "політичне православ'я" проявило себе у формі "православного екстремізму" на окупованих проросійськими сепаратистами українських територіях.

У той час як моніторингові групи, що працюють в Україні, збирають і презентують дані про небачені раніше в цьому регіоні порушення релігійної свободи, стає все більш очевидною і кричущою потреба в більш концептуальному аналізі того, що відбувається - чому це відбувається і що це означає для глобального співтовариства. До сьогодні такого аналізу не виконувалося і з відомих причин теоретичне осмислення проблеми лише починається. Безсумнівно, що спостережувані переслідування людей і груп за релігійною ознакою є частиною послідовної політики "русского міра", а тому несуть у собі загрозу регіональній безпеці і навіть більше того - глобальному порядку, оскільки оскаржують саму можливість "глобального", зокрема, можливість універсальних свобод, загальнолюдських цінностей, чинного міжнародного права.

Мета статті - аналіз релігійних мотивів сепаратизму на Сході України.

Виклад основного матеріалу. Події в Україні примусили хвилюватися не лише сусідні країни й причет-

них політиків, а й глобальну християнську спільноту. У більш широкому контексті дискусій говорять не стільки про конфлікт України і Росії, але також про конфлікт Євразії та Європи, Росії і Заходу, православного "русского міра" і "секуляризованої протестантсько-католицької цивілізації", універсальних прав людини і "православних" цінностей, свободи й "традиційного" "порядку".

На український проєвропейський вибір і "революцію гідності" на Майдані (листопад 2013 - лютий 2014 рр.) надійшла агресивна відповідь "русского міра" - анексія Криму (березень 2014), окупація частини східної України і створення місцевих квазідержавних "народних республік" (квітень 2014). Усі конфесії, крім Церкви Московського Патріархату, на захоплених територіях опинилися поза законом і відчули на собі викрадення, тортури, вбивства, захоплення культових споруд. Очевидно, що для міжнародного співтовариства важливо проаналізувати й оцінити наслідки українських подій для співпраці в регіоні Євразії та захисту релігійної свободи, а також вжити всіх можливих заходів для підтримки й допомоги жертвам релігійної дискримінації.

Факти говорять самі за себе: греко-католики і Київський патріархат в анексованому Криму опинилися поза законом; на Донбасі діють проросійські "православні армії"; десятки протестантських церков захоплені, непоодинокими є випадки викрадень, тортур і вбивств пасторів; священники Московського патріархату, не криючись, благословляють кустремистів і відмовляються відспівувати загиблих українських військових; Патріарх Кирило пророкує загибель України як "царства, розділеного в собі".

"Гібридна" війна об'єднала й тим самим посилила в собі серію міжнаціональних, міждержавних і міжконфесійних конфліктів. Були грубо порушені межі української держави, єдність української політичної нації, конфесійна самобутність. Причому релігійна складова конфлікту може виявитися переважаючою, адже саме московське православ'я стало головною скрипою "рус-

* Стаття підготовлена за підтримки Релігійно-інформаційної служби України (РІСУ)

ского міра", а згодом і головним актором кривавої "російської весни".

Анексія Криму була виправдана сакральною значимістю стародавнього Херсонесу, а війна проти України - захистом православ'я. Як заявив у своєму посланні до Федеральних зборів РФ президент Путін, "Для Росії Крим, стародавня Корсунь, Херсонес, Севастополь мають величезне цивілізаційне і сакральне значення так само, як Храмова гора в Єрусалимі для тих, хто сповідує іслам та юдаїзм. Для нашої країни, для нашого народу ця подія є особливою ще й тому, що в Криму живуть наші люди і сама територія є стратегічно важливою, і саме тут знаходиться духовне джерело формування багатолітньої, але монолітної російської нації та централізованої російської держави. Саме на цьому духовному ґрунті наші предки вперше й назавжди усвідомили себе єдиним народом" [1].

Фактично було оскаржено старовинний європейський принцип "чия влада, того й віра" (*cuius regio, eius religio*). Натомість нав'язується принцип "чия віра, того й країна". Ідеться про агресивне поширення "русского міра" через православ'я московського зразка. "Російська весна" починається зі слів про братерство трьох народів і єдність православної віри, але згодом продовжується анексією і війною проти тих учорашніх братів та одновітців, які поспіли жити окремо й вірити інакше. Добре відома з XIX століття тоталітарна зв'язка "бути росіянином - значить бути православним" стає головним мотивом для консолідації "російських" і захисту "православних". "Декларація російської ідентичності" (Документ, прийнятий 11 листопада 2014 року за підсумками засідання XVIII Всесвітнього російського народного собору, присвяченого темі "Єдність історії, єдність народу, єдність Росії") проголошує: "У російській традиції найважливішим критерієм національності вважалася національна мова (саме слово "мова" - стародавній синонім до слова "національність"). Володіння російською мовою обов'язкове для кожного росіянина. Твердження про те, що кожен росіянин повинен визнавати православне християнство основою своєї національної культури, є виправданим і справедливим. Заперечення цього факту, а тим більше пошук іншої релігійної основи національної культури, свідчить про ослаблення російської ідентичності, аж до її повної втрати" [2].

Як засвідчили події в Україні, всюди, де є російськомовні і "православні", можуть з'явитися "ввічливі люди" з автоматами в руках для їхнього "захисту" та для їх повернення в єдиний простір "русско-православного міра". "Ми не можемо не помічати того факту, що конфлікт в Україні має недвозначне релігійне підґрунтя", - написав Патріарх Московський Кирило Вселенському Патріархові Варфоломію в листі, який був опублікований на офіційному сайті Відділу зовнішніх церковних зв'язків Московського Патріархату 14 серпня і вже 15 серпня із сайту видалений. "Уніати і розкольники, що приєдналися до них, намагаються взяти гору над канонічним православ'ям на Україні... Прошу, Ваша Святосте, використувати всі можливості, щоб підняти Ваш голос на захист православних християн сходу України, які в умовах зростаючого насильства з боку греко-католиків і розкольників живуть у щоденному страху за себе і своїх близьких, побоюючись, що, коли гонителі отримують владу, православних примушуватимуть до відмови від своєї віри чи піддаватимуть жорсткій дискримінації", - заявив предстоятель РПЦ.

Привертає увагу факт маніпуляції "канонічністю". Для РПЦ в Україні немає інших православних Церков, усі

вони самозванці й розкольники. При цьому Патріарх замовчує той відомий факт, що навіть для тих, хто оперує середньовічним терміном "канонічної території", Україна залишається суперечливою "канонічною територією" і належить швидше до юрисдикції Вселенського Патріархату, аніж Москви. Цей факт варто було б осмислити тим симпатикам православ'я на Заході, які говорять "православ'я", а мають на увазі РПЦ. Тоді як знак рівності між православ'ям світовим і московським ні за обсягом, ні за якістю ставити не можна.

Ототожнення віри православної і православ'я московського стає потужним пропагандистським засобом. Як підкреслює "православний ополченець", радник міністра оборони ДНР Ігор Друзь: "З українського боку православних немає взагалі, тому що жодна воцерковлена православна людина не піде воювати проти Новоросії, бо знає, що єдність Святої Русі мила Богові. Усі святі, які говорили на цю тему, однастайні в тому, що Свята Русь повинна бути єдина. А от укрофашисти якраз і є сепаратистами і хочуть відколоти Новоросію від Святої Русі і приєднати її до загниваючого войовничого Заходу. Тому церковних людей з українського боку немає взагалі. До каральних батальйонів належать переважно уніати, розкольники, неоязичники і сектанти" [3].

31 липня 2014 року місцеблюститель київської кафедри (Української Православної Церкви Московського Патріархату) митрополит Онуфрій звернувся до президента Порошенка з особистим посланням, у якому був "змушений констатувати порушення прав і свобод віруючих і втручання в діяльність парафій Донецької єпархії Української Православної Церкви з боку військового контингенту, який знаходиться на сході України". Про проблеми інших конфесій і зловживання з боку окупаційних військ і екстремістів він не згадав. Тим самим УПЦ (МП) підтвердила не тільки духовну, але й політичну залежність від Москви. У конфлікті між православною наднаціональною імперією і національною державою, між імперською ідеологією і громадянським суспільством "Українська" Православна Церква виявилася зовсім не українською. Очевидно, що така позиція провідної "української" конфесії становить загрозу для національної безпеки і створює небезпечний прецедент для інших країн регіону.

У певному сенсі вже не сама Росія як держава, а російське православ'я як наддержавний рух стає фактором геополітики. Саме захистом "справжнього", традиційного, канонічного православ'я виправдовуються дії "православних армій" Донбасу. У своїй статті "Звідки походить загроза православ'ю на Україні", опублікованій на сайті сепаратистів "Російська весна", вже згадуваний Ігор Друзь (підписаний цього разу як "голова Народного собору України") заявляє: "Київські терористи ... дуже потребують "ідеологічного обґрунтування" свого панування над рабами Євромайдану. Їм потрібна не тільки підтримка партій і рухів, але й релігійних конфесій. Західні куратори давно щосили займаються підпорядкуванням різних конфесій, у Держдепі нещодавно навіть створено спеціальний департамент із роботи з ними. Практично це означає знищення структур Московського Патріархату на Україні та створення величезної релігійно-політичної секти із залишків різних конфесій, яка і стане ідеологічною опорою режиму Порошенко. Такі ж процеси відбуваються і в усьому світі, де під керівництвом західної олігархії швидко створюється єдина світова релігія, яку православні справедливо вважають релігією антихриста" [4].

Таким чином, зусиллями ідеологів "російської весни", конфлікт між Росією та Україною, між московсь-

ким православ'ям та українськими "уніатами, розкольниками і сектантами" виводиться на глобальний рівень і подається як конфлікт "руського міра" і "загниваючого Заходу", "традиційних цінностей" і "гейропи", рятівної духовності та секулярності, яка розбещує. Більш того, залишаючись головною об'єднуючою силою, РПЦ намагається створити альянс із тих протестантів, юдеїв, мусульман, які згодні з православним баченням історії Росії та беззаперечно визнають своє принизливо-підлегле становище. Як заявляв автору керівник відділу зовнішніх зв'язків однієї з російських церковних спілок (під час круглого столу "Християнські цінності в сучасній Росії", м. Москва, 25 травня 2006 року), "Ми, протестанти, розуміємо, що місця за державним столом зайняті, але не проти харчуватися й крихтами зі столу" (алюзія на фрагмент з Глави 15 Євангелія від Матвія: "Він же сказав: Не годиться брати хліб у дітей і кидати щенятам. Вона сказала: Так, Господи! Але навіть щенята їдять крихти, які падають зі столу господарів їхніх"). Зрозуміло, що такі союзники для "істинно православних" - тимчасові, і дуже швидко стануть наступною жертвою (що відбувається вже тепер - у той самий час, як лідери протестантів засідають у різних державних радах і отримують президентські нагороди, їх церкви нещадно переслідуються). На превеликий жаль, не тільки РПЦ, а й російські протестанти бачать Україну своєю "канонічною територією" і вже почали поділ українських церков, які опинилися на окупованих землях. Зокрема, Російський об'єднаний союз християн віри євангельської (РОСХВЕ) прийняв рішення про створення окремого єпархіального управління щодо Республіки Крим та м. Севастополя. Нову структуру очолить єпископ Костянтин Бендас, вірний прихильник державницької лінії свого керівного єпископа Сергія Ряховського, члена Президентської ради та Громадської палати при Президентові РФ.

Російські баптисти також вважають Крим своїм. Вже з весни вони наполегливо запрошують кримські церкви перейти з всеукраїнського союзу (ВСОЄХБ) до Російського союзу (РСЄХБ). І за цією експансією стоїть не тільки питання територій, а й конфлікт ідейних позицій. У резолюції XXXIV З'їзду РСЄХБ (30 травня 2014 року) російські баптисти засудили зміну влади в Україні як заколот: "Ми проголошуємо свою відданість Біблійному вченню, яке не сприймає насильницького повалення законної влади, націоналізму і розв'язання соціально-політичних протиріч яким-небудь інакшим чином, ніж шляхом політичних переговорів. "З бунтівниками не приставай" (Книга Приповідок 24:21)" [5].

Делегати з'їзду поспішили відмежуватися від свого "колишнього брата у вірі", на той момент в.о. президента України Олександра Турчинова, і при цьому відправити віроповіддаське послання президентові Путіну, в якому запевняли його у підтримці та молитвах, "щоб Господь дав Вам сили й мужності залишатися вірним у боротьбі з проявами ксенофобії та збереженні міжконфесійного миру". Заради справедливості варто зазначити, що багато проросійських лідерів східноукраїнських церков пішли ще далі, вимагаючи відлучення "кривавого пастора" від церкви. За свідченнями пасторів з Донбасу, коли сепаратисти ДНР їх запитують: "Чи ваш Турчинов?", - вони сміливо відповідають: "Ні, не наш".

Примітно, що на тому ж XXXIV З'їзді РСЄХБ, поряд із резолюцією стосовно України та улесливим зверненням до Путіна, була прийнята Соціальна концепція РСЄХБ, в якій чорним по білому написане наступне: "Жодна нація або країна не повинна диктувати свою волю іншим, відштовхуючись із уявлень про власну ре-

лігійну, економічну, політичну чи військову перевагу. Кожній нації слід спрямовувати свої сили не на доказ помилкової власної винятковості, а на досягнення справжнього духовно-морального прогресу" [6].

Щоб не запідозрити благочестивих поборників "руського міра" в роздвоєнні свідомості, доводиться допустити єдиний можливий варіант: вони дійсно вірять у "святу Русь" та її "вселенську місію". Мабуть, виключно захистом "чистоти віри" для православних і "досягненням справжнього духовного-морального прогресу" для протестантів можна виправдати жахи "російської весни" в Україні.

Рано чи пізно світове співтовариство змушене буде визнати факт "політичного православ'я" і пов'язаного з ним "православного екстремізму", підтримуваного Росією, які здійснюють дестабілізуючий вплив на весь регіон Євразії, і чим швидше це відбудеться, тим краще - для регіональної і глобальної безпеки, для захисту релігійної свободи та громадянських прав, для самовизначення людей і націй. Одним із перших кроків у цьому напрямку може бути визнання утворених на сході України "православних" народних республік (Донецької та Луганської) терористичними організаціями. Таке чесне визнання внесе ясність у ситуацію, визначить сторони конфлікту - агресора і жертву - а також дозволить неполітичному та неагресивному православ'ю відмежуватися від політичних і агресивних симулякрів.

Замість **висновків** я пропоную вісім ключових тез про релігійні виміри української кризи, їх глобальної значимості і можливої позиції міжнародного експертного співтовариства.

По-перше, "гібридна війна", яку розв'язала Росія, є не так антиукраїнською, як антизахідною, і настільки явно релігійно мотивованою, що цілком може бути названа "holy war", де "православна армія" бореться проти "уніатів, розкольників і сектантів". У свідомості ідеологів "російської весни" російська інтервенція подається як "хрестовий похід" проти Заходу, відвоювання, збирання, возз'єднання земель "руського міра".

По-друге, всі, хто пов'язаний із Заходом за своїм походженням ("чужі") чи усвідомленим вибором ("зрадники"), автоматично заносяться до списку ворогів "руського міра": греко-католики - як зрадники православної віри, уніати, "бандерівці"; православні Київського Патріархату - як розкольники, відступники, "націоналісти"; протестанти - як сектанти, західники, американські шпигуни; кримські татари - як проукраїнські і неправославні. Бачимо явну дискримінацію за релігійною ознакою всіх конфесій, крім Московського Патріархату.

По-третє, зрощуючись із державою, користуючись монополією доступом до її ресурсів і своїм ідейним впливом на її політику, російське православ'я все більше стає "політичним православ'ям". У цьому випадку важко відокремити релігію від політики. Саме цим складним зв'язком і можна пояснити гібридний характер війни в Україні. Держава отримала релігійне виправдання і священну санкцію РПЦ на нещадну війну, отже економічна логіка й політична доцільність виявилися підпорядкованими релігійному мотиву - повернути Московському Патріархатові його "канонічну територію" і побудувати на ній православну імперію "руського міра".

По-четверте, здійснюється послідовна ізоляція від міжнародних контактів і насильницька інкорпорація релігійних об'єднань Криму і Донбасу в близькі за віровченням російській структури (про це заявляють п'ятидесятники і баптисти). Враховуючи православно-агресивну ідеологію окупаційної влади, релігійні конфесії поз-

булися будь-якої можливості проводити свої богослужіння в культових будівлях і здійснювати місіонерську діяльність у суспільстві, отримувати міжнародну допомогу та організувати благодійність. Часто умовою повернення конфіскованих будівель або продовження договору на оренду приміщення є перереєстрація і супутня процедура "православної експертизи". Конфесії виявилися не тільки без прав і засобів до існування, а й в ізоляції від України та міжнародної підтримки.

По-п'яте, поширення православної ідеології "руського міра" і релігійні переслідування інших конфесій вже призвели до істотної зміни релігійної карти регіону. Більшість релігійних організацій припинили свою діяльність, а їхні парафії були змушені переїхати в інші регіони. При цьому переважна більшість біженців не має необхідних умов для проживання своїх родин, а також перспектив на отримання роботи в умовах економічної кризи в країні. Цілі громади опинилися в розсіянні, а служителі, які залишилися на окупованих територіях, піддаються постійній небезпеці. Можна говорити про розгромлені релігійні об'єднання в трьох регіонах України - Криму, Луганській і Донецькій областях; відповідно, слід говорити про багато тисяч біженців, потерпілих, вбитих і поранених. Віруючі цих конфесій можуть вважатися жертвами релігійних чисток.

По-шосте, тоді як міжконфесійне співтовариство України консолідувалося для антикорупційної "Революції гідності", національної єдності та протистояння агресії "руського міра", конфесії Росії об'єдналися в підтримці антизахідного курсу свого президента. Назва книги колишнього президента України Леоніда Кучми "Україна - не Росія" добре передає чітке розмежування між націями і представляє світу Україну як самостійний феномен - "не Росію". Це не вкладається у звичні уявлення західного світу, який називав "Росією" все, що раніше охоплювалося кордонами СРСР. Але сьогодні стає зрозуміло: Україна з її багатого конфесійною різноманітністю, східно-західною синтетичною духовною культурою повинна бути прийнята як самостійний і перспективний суб'єкт відносин. Більше того, Україна повинна бути прийнята як жертва зовнішньої агресії, причому приводом для агресії стали прозахідні орієнтації суспільства і консенсус більшості конфесій, які підтримали європейські прагнення країни.

По-сьоме, за протистоянням в Україні слід бачити конфлікт між універсальними правами і свободами людини і так званими "традиційними цінностями". За оманливою риторикою "традиційних цінностей" приховуються не загальнолюдські і навіть не загальнохристиянські цінності, а традиційні для "політичного православ'я" цінності "православ'я-самодержавства-народ-

ності", тобто цінності "православної імперії". Навпаки, відстоюючи фундаментальну цінність свободи стосовно особистості і нації, українська "Революція гідності" захищає можливість релігійної свободи та конфесійного різноманіття. У цьому зіткненні громадянського суспільства, що саме формується, і монолітної "православної імперії" Україні, як ніколи, потрібна підтримка міжнародних правових інститутів і солідарність багатолікого й вільного християнського світу.

По-восьме, оскільки експансія православного "руського міра" несе з собою загрозу релігійній своєрідності України, захист її своєрідності вимагає міжнародної допомоги - професійного моніторингу, експертного аналізу, адвокації релігійної свободи, розширення міжнародних зв'язків, інтеграції в глобальний простір. Відповіддю на інтервенцію з боку Росії може бути послідовна й швидка інтеграція в європейський простір, але аж ніяк не "фінляндизація". У свою чергу, у світової спільноти є тільки один спосіб протистояти поглинанню України Росією - зблизитися з Україною, зв'язати себе з нею міцними релігійними, культурними, політичними, економічними зв'язками; відкрити всі двері для вільного переміщення українських віруючих, які потребують допомоги; використовувати всі дипломатичні засоби для визнання сепаратистських "народних республік" терористичними організаціями, їхньої "політики" щодо релігійних організацій - політикою дискримінаційною, а їхні жертви - жертвами релігійно мотивованого екстремізму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Крым имеет для России сакральное значение, заявил Путин [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://ria.ru/politics/20141204/1036533683.html>. (Дата звернення 29.01.2015).
2. Декларация русской идентичности [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.patriarchia.ru/db/text/508347.html>. (Дата звернення 29.01.2015).
3. Православный человек никогда не будет воевать против Новороссии. Интервью с помощником Игоря Стрелкова Игорем Друзем [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://narodsobor.com.ua/news/view/139/>. (Дата звернення 29.01.2015).
4. Другъ И. Откуда исходит угроза Православию на Украине? [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://rusvesna.su/news/1403468914>. (Дата звернення 29.01.2015).
5. Резолюция XXXIV Съезда РСЕХБ по ситуации в братской Украине [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://baptist.org.ru/news/main/view/rezolutsiya-34-sezda-po-ukraine>. (Дата звернення 29.01.2015).
6. Социальная концепция РСЕХБ. - М. : РС ЕХБ, 2014. - С. 15.

Черенков Михаил,

доктор философских наук, профессор Украинского католического университета

ВЫЗОВ РЕЛИГИОЗНОЙ СВОБОДЕ И ДУХОВНО-КОНФЕССИОНАЛЬНОМУ МНОГООБРАЗИЮ УКРАИНЫ: ИДЕОЛОГИЯ И ТЕРРОР "РУССКОГО МИРА"

Статья посвящена анализу религиозных мотивов сепаратистского движения на востоке Украины. Как обосновывает автор, православный фундаментализм не менее агрессивен, чем так называемый "исламский", а "русская весна" не менее кровава, чем "арабская". Поскольку эта разновидность православия имеет государственную поддержку и претендует на политическую роль, ее можно назвать "политическим православием". Более того, с недавних пор "политическое православие" проявило себе в форме "православного терроризма" на оккупированных пророссийскими сепаратистами украинских территориях. Несомненно, что наблюдаемые преследования людей и групп по религиозному признаку являются частью последовательной политики "руського міра".

Ключевые слова: религия; Восток Украины; сепаратизм; православие; "русский мир".

Cherenkov Mykhailo,

Doctor of Philosophy, professor of Ukrainian Catholic University

CHALLENGING RELIGIOUS FREEDOM AND RELIGIOUS PLURALITY OF UKRAINE: THE IDEOLOGY AND TERROR OF "RUSSIAN WORLD"

The article is devoted to analysis of religious motives behind of separatism at Eastern Ukraine. As authors these have shown, Orthodox fundamentalism is no less aggressive than "Islamic fundamentalism", and the "Russian spring" is no less bloody than its "Arab" counterpart. Because this species of Orthodoxy has government support and aspires to a role in politics, it can be called "political Orthodoxy." Moreover, recently "political Orthodoxy" has manifested itself in the form of "Orthodox terrorism" on Ukrainian territory occupied by pro-Russian separatists. There is no doubt that the persecution of individuals and groups based on religion that we are witnessing is part of a coherent policy aimed at creating a "Russian world".

Keywords: *religion; East Ukraine; separatism; Orthodoxy; "Russian world".*

REFERENCES

1. Putin said that Crimea has a sacred significance for Russia, available at: <http://ria.ru/politics/20141204/1036533683.html> (rus).
2. Declaration of Russian identity, available at: <http://www.patriarchia.ru/db/text/508347.html> (rus).
3. Orthodox people would never fight vs. Noworussia. Interview of Igor Druz, available at: <http://narodsobor.com.ua/news/view/139/> (rus).
4. Druz I. Where the threat to Orthodoxy in Ukraine?, available at: <http://rusvesna.su/news/1403468914> (rus).
5. Resolution XXXIV of Congress Union of Evangelical Christians-Baptists of Russia on the situation in the fraternal Ukraine, available at: <http://baptist.org.ru/news/main/view/rezolutsiya-34-sezda-po-ukraine> (rus).
6. Social concept of UECBR (2014), UECBR, Moscow, p. 15 (rus).

© Черенков Михайло

Надійшла до редакції 09.02.2015

УДК 130.2

ГУРЖИ ВОЛОДИМИР,

*аспірант кафедри філософії Донецького національного університету, м. Вінниця,
експерт Українського інституту стратегій глобального розвитку і адаптації*

НАСЛІДКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДОКТРИНИ "РУССКІЙ МІР" В УКРАЇНІ

У статті проаналізовано зміни у соціально-політичній, релігійній ситуації в Україні останніх років, а також наслідки реалізації доктрини "Русскій мір" на її східних територіях. Наводяться історичні й теоретичні витоки, а також головні ідейні засади доктрини "Русскій мір", описані методи експорту культурних і релігійних цінностей як важелів у проведенні зовнішньої політики. Виявлено підґрунтя впливу доктрини "Русскій мір" в Україні.

Ключові слова: *"Русскій мір"; православ'я; геополітична доктрина; конфлікт в Україні.*

Постановка проблеми та стан її вивчення. Ще не так давно Україна асоціювалась з пострадянською державою, в першу чергу відомою у світі завдяки успіхам у спорті Андрія Шевченка і братів Кличків, а також порушенням свободи слова, слабкою економікою і корумпованою владою. Все змінилося наприкінці 2013 року, коли протести у Києві і деяких західних областях призвели до втечі влади з країни, що стало справжнім інформаційним бумом у світі, який з часом тільки посилювався. Подальші події у Криму, а згодом у Донецькій та Луганській областях спричинили справжню інформаційну війну, українська тема не сходить зі шпальт газет і екранів телевізорів, у соціальних медіа вона тримає першість вже більше року. Саміти провідних по-

літиків світу присвячуються кризі в Україні і шляхам її подолання. І все частіше можна почути думку, що у Донбасі зараз вирішується доля світу, а можливість Третьої світової війни, як ніколи, близька. Ще донедавна потужний промисловий центр країни став ареною боротьби двох "життєвих світів", ідеологічних систем, способів світосприйняття - західноєвропейської моделі розвитку і "Русского міра". Можливо, саме зараз проходить становлення української державності і вибір моделі державного устрою, який буде адекватно відповідати українській дійсності, проте поки що невідомо, що переважить на терезах: людське життя і кількість загиблих, зруйновані міста, чи отримання "нової держави", яка ризикує втратити незалежність?